ความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและอาชีพของตลาดแรงงานภาครัฐในประเทศไทย: กรณีศึกษาตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

รับบทความ: 27 กรกฎาคม 2564
แก้ไขบทความ: 20 กันยายน 2564
ตอบรับบทความ: 29 ธันวาคม 2564

กันยปริณ ทองสามสี[1] และอิสระ ทองสามสี[2]

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยได้เปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์รวม 54 สถาบัน 62 หลักสูตร เป้าหมายของการผลิตบัณฑิตในสาขาดังกล่าวมุ่งตอบสนองความต้องการแรงงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประกอบอาชีพอิสระ หากพิจารณาตำแหน่งงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ บทความนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงานภาครัฐในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ ด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งนี้ ระหว่างปีการศึกษา 2561- 2562 มีผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมทั่วประเทศรวม 3,644 คน และ 2,945 คน ตามลำดับ ขณะเดียวกันในปี 2562 กรมการพัฒนาชุมชนได้ประกาศรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการด้วยคุณวุฒิปริญญาตรีทุกสาขาวิชา ผลการวิเคราะห์มิติความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงานพบว่า ผู้ได้รับการบรรจุมีวุฒิการศึกษาไม่สอดคล้องแนวราบ (Horizontal mismatch) ถึงร้อยละ 84.22 ข้อมูลที่นำเสนอครั้งนี้มีประโยชน์ต่อผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมสามารถนำไปใช้ทบทวนโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาเพื่อผลิตบัณฑิตตอบสนองตลาดแรงงานภาครัฐ ส่วนนักศึกษาสามารถใช้ประโยชน์ในการกำหนดเส้นทางอาชีพของตนเองได้

คำสำคัญ: ความไม่สอดคล้องทางการศึกษา, ตลาดแรงงาน, นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

[1] **หน่วยงานผู้แต่ง:** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000 โทรศัพท์ 083-512-2640 อีเมล kanyaprin.s@psu.ac.th

[2] **หน่วยงานผู้แต่ง:** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000 โทรศัพท์ 081-748-4210 อีเมล isara8391@gmail.com

Education and Public Labor Market Mismatch in Thailand: Case Study of Community Development Specialist

Received: July 27, 2021
Revised: September 20, 2021
Accepted: December 29, 2021

Kanyaprin Tongsamsi[1] and Isara Tongsamsi [2]

Abstract

At the moment, 54 higher education institutions in Thailand offer 62 programs relating to community development and social development, all of which are classified as social sciences and humanities. The majority of these programs are designed to create graduates for the public, private, and self-employed sectors, whereas positions in the government sector are directed to Community Development Specialist. The purpose of this article is to provide information about education and public labor market mismatches, particularly in the field of Community Development Specialist. The data is gathered and examined using theory, empirical study, and Thai social phenomena. According to credible observations, there are 3,644 and 2,945 graduates of community development programs during the academic year 2018 - 2019. Since 2019, the Community Development Department has held competitive examinations for recruitment or placement as a Community Development Specialist at the practitioner level for those who have completed a bachelor's degree in any area. The analysis result of a dimension of a mismatch between education and career requirements in the public labor market found that a horizontal mismatch has reached 84.22 percent of hired workers. This information is useful to those in charge of the program related to community development/social development to review the program and course structure for producing graduates to public labor market. Furthermore, students can use it to help them choose their own professional route.

Keywords: Education mismatch, Labor market, Community development specialist

[1] **Affiliation:** Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Rusamilae Sub-district, Muang District, Pattani 94000 Tel. 083-512-2640 E-mail. kanyaprin.s@psu.ac.th

[2] **Affiliation:** Faculty of Humanities and Social Sciences Songkhla Rajabhat University, Khoa-Roob-Chang Sub-district, Muang District, Songkhla 90000 Tel.081-748-4210 E-mail. isara8391@gmail.com

บทนำ

ระดับการศึกษาของประชากรเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดการเจริญเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นกุญแจหลักที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ ซึ่งคุณภาพการศึกษาที่ว่าคือการทำให้ผู้เรียนในระบบการศึกษามีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Labor market demands) จึงกล่าวได้ว่าหากระบบคุณภาพการศึกษาดีจะมีผลให้มีการจ้างงานมากขึ้น (Ziberi, 2020) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถาบันการศึกษาย่อมต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงจะช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ (Kohnová et al., 2020)

การลงทุนด้านการศึกษาถือเป็นการสร้างประโยชน์ต่อสังคมในภาพรวม และส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคม หากแต่ในประเทศกำลังพัฒนากำลังเผชิญกับปัญหา *คุณภาพของแรงงาน* โดยผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาเผชิญกับปัญหาการจ้างงานในตลาดแรงงาน โดยคุณวุฒิที่มีรวมถึงทักษะที่ได้ฝึกมาขณะที่เรียนในระดับอุดมศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน หรือการจ้างงานต่ำกว่าระดับการศึกษาและทักษะของแรงงาน หรือตลาดงานมีมาตรฐานทางทักษะงานสูงหากแต่แรงงานมีทักษะต่ำ ปัญหาเหล่านี้นำมาสู่ความไม่พึงพอใจต่องาน ค่าจ้าง ผลผลิตขององค์กรและส่งผลต่อการลาออกจากงานของแรงงาน ซึ่งผลการศึกษาของ Ziberi (2020) บ่งชี้ว่าการที่บัณฑิตระดับอุดมศึกษาที่มีทักษะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจะเป็นสัญญาณเตือนเบื้องต้นว่าจะนำไปสู่ปรากฏการณ์สมองไหลในอนาคต (Brain–drain phenomenon)

เช่นเดียวกับข้อค้นพบของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2564) ได้สำรวจภาวะการทำงานของประชากรไทยเดือนธันวาคม พ.ศ.2563 พบว่า ผู้ว่างงานสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 27.9 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนตน ร้อยละ 21.4 ระดับปวช./ปวส. ร้อยละ 15.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 14.9 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 14.8 และต่ำกวาประถมศึกษา ร้อยละ 3.5 ที่เหลืออยู่ในการศึกษาอื่นๆ โดยผลสำรวจการว่างงานตามกลุ่มอายุ พบว่า วัยเยาวชนหรือผู้มีอายุ 15-24 ปี มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 คือ ร้อยละ 5.2 เป็นร้อยละ 5.4 ส่วนวัยผู้ใหญ่ (อายุ 25 ปีขึ้นไป) มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.5 เป็นร้อยละ 1.1

พิริยะ ผลพิรุฬห์ และคณะ (2559) ได้ศึกษาถึงความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทย พบว่าตลาดแรงงานไทยประสบปัญหาความไม่สอดคล้องในระดับสูงทั้งความไม่สอดคล้องในแนวดิ่ง (การมีคุณวุฒิสูงกว่าตำแหน่งงาน) และความไม่สอดคล้องในแนวราบ (การมีคุณวุฒิตรงตามตำแหน่งงานที่รับสมัครแต่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงานหรือไม่ตรงสายงาน) โดยความไม่สอดคล้องในแนวดิ่งเกิดมากกับบัณฑิตที่จบในสาขาสังคมศาสตร์ ในขณะที่ความไม่สอดคล้อง

ในแนวราบจะเกิดมากกับบัณฑิตที่จบในสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ โดยสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นสาขาที่ประสบปัญหาความไม่สอดคล้องทั้งสองแบบนี้ต่ำที่สุด ความไม่สอดคล้องของการศึกษานี้ต่างก็ส่งผลทางลบต่อการทำงานของแรงงานคนๆ นั้น โดยพบว่า ผู้ที่มีภาวะของความไม่สอดคล้องทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในแนวราบหรือแนวดิ่งจะมีรายได้ต่ำกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพสอดคล้องกับการศึกษา นอกจากนี้ ยังพบว่าความไม่สอดคล้องทางการศึกษายังส่งผลลบต่อโอกาสของการมีงานทำที่ลดลงและส่งผลต่อความน่าจะเป็นของการหางานทำใหม่เพิ่มขึ้น ปัญหาความไม่สอดคล้องทางการศึกษานี้ จะส่งผลต่อเนื่องไปสู่แรงงานในภาคการผลิตที่ไม่สามารถทำงานได้เต็มตามผลิตภาพอันส่งผลต่อการออกกลางคัน และการขาดแคลนแรงงาน

ความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงาน (Labor market and educational mismatch) เป็นสถานการณ์ที่พบมากขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียรวมถึงประเทศไทย เนื่องจากรัฐบาลของประเทศเหล่านี้ได้ใช้นโยบายทางการศึกษาเป็นนโยบายหลักในการผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายด้านค่าจ้างแรงงาน เช่น นโยบายจบปริญญาตรีเงินเดือน 15,000 บาท ก็เป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันให้มีความต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลจากนโยบายที่ไม่ได้คำนึงและพิจารณาถึงความต้องการแรงงานของตลาดแรงงานอย่างถี่ถ้วน อาจก่อให้เกิดสถานการณ์ความไม่สอดคล้องกันในตลาดแรงงานในประเทศไทย ทั้งในประเด็นแรงงานบางส่วนมีการทำงานต่ำกว่าระดับการศึกษา และประเด็นการทำงานในสาขาที่ไม่ตรงกับสาขาที่เรียนมาเนื่องจากไม่มีตลาดแรงงานที่รองรับ (เจสสิกา เวชบรรยงรัตน์ และศศิวิมล วรุณศิริ ปวีณรัตน์, 2560) นอกจากนี้ มีผลการสำรวจพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทำงานไม่ตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษา และทำงานต่ำกว่าระดับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีอายุต่ำกว่า 37-38 ปีลงมา ทำงานไม่ตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษาประมาณร้อยละ 60 และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (สำรวจพบคนอายุน้อยทำงานไม่ตรงสายกว่า ร้อยละ 60, 2561)

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอข้อมูลความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงานภาครัฐของประเทศไทยในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ ที่กรมพัฒนาชุมชนได้เรียกบรรจุและแต่งตั้งระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 - มีนาคม 2564 จำนวน 602 คน

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิยามความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและอาชีพ

ความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงาน เป็นสถานการณ์แรงงานที่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณวุฒิไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถหรือสมรรถนะตามตำแหน่งงานที่เปิดรับสมัคร ซึ่งพิริยะ ผลพิรุฬห์ และคณะ (2559) ได้จำแนกความไม่สอดคล้องเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความไม่สอดคล้องในแนวดิ่ง หรือการมีคุณวุฒิสูงกว่าตำแหน่งงาน (Vertical mismatch) เกิดขึ้นในกรณีแรงงานมีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพนั้นๆ (Over-education) โดยสาเหตุหนึ่งมาจากการที่สถาบันการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีวุฒิการศึกษาขั้นสูงหรือทักษะขั้นสูงออกมาเป็นจำนวนมากเกินกว่าระดับของทักษะที่ต้องการในตลาดแรงงาน โดยผู้ว่าจ้างอาจต้องการแรงงานที่มีทักษะหรือมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่านั้น การผลิตบัณฑิตที่มีวุฒิการศึกษาสูงที่มากจนเกินไปนี้ส่งผลทำให้บัณฑิตที่จบมานั้นมีคุณวุฒิที่สูงเกินไป (Over-qualified) ส่งผลทำให้บัณฑิตที่จบใหม่เหล่านั้นต้องประสบปัญหาว่างงานหรือต้องใช้เวลาในการหางานนานกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งบัณฑิตเหล่านั้นอาจไม่ได้ทำงานและได้รับค่าจ้างที่สูงตามวุฒิการศึกษาที่ตนจบมา

2. ความไม่สอดคล้องในแนวราบ หรือการมีคุณวุฒิตรงตามตำแหน่งงานแต่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงานหรือไม่ตรงสายงาน (Horizontal mismatch) เป็นกรณีแรงงานสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งอาจจะเกิดจากระบบการศึกษาได้ผลิตบัณฑิตในสาขาใดสาขาหนึ่งมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ส่งผลให้บัณฑิตที่จบมามีจำนวนมากกว่าความต้องการในบางสาขาและขาดแคลนในบางสาขา บัณฑิตเหล่านั้นจึงอาจมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนสายอาชีพไปทำงานในสาขาที่ไม่ตรงกับสาขาที่จบโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ตนมีงานทำ นอกจากนี้ความไม่สอดคล้องในแนวราบอาจเกิดจากการที่บัณฑิตเลือกเรียนในสาขาที่ตนเองไม่ถนัดหรือไม่มีความชอบอย่างแท้จริง จึงส่งผลทำให้บัณฑิตเลือกทำงานในสาขาที่แตกต่างจากที่ตนจบมา

ขณะเดียวกัน Pala et al. (2015) ได้กล่าวถึงความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงานอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ **ความไม่สอดคล้องในแนวดิ่งและในแนวราบ** โดยเกิดจากแรงงานที่สำเร็จการศึกษามีคุณวุฒิสูงกว่าตำแหน่งงานและสาขาวิชาที่จบไม่ตรงสายงาน เช่น จบปริญญาโทสาขาการศึกษาแต่ทำงานในตำแหน่งพนักงานขายคุณวุฒิปริญญาตรี เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยที่บ่งชี้ว่าความไม่สอดคล้องในแนวดิ่ง หรือการมีคุณวุฒิสูงกว่าตำแหน่งงาน ส่งผลกระทบทางลบต่อความสามารถทั้งต่อระดับตัวบุคคล และองค์กร โดย Dolton and Vignoles (2000) ชี้ให้เห็นว่าบุคคลกลุ่มนี้มักจะได้ค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าผู้ทำงานที่สอดคล้องกับตำแหน่งงาน ส่วน Korpi and Tåhlin, (2009) และ Montt (2017) ระบุว่าการทำงานที่ไม่สอดคล้องในแนวดิ่งจะทำให้มีความพึงพอใจในงานต่ำลง สร้างผลิตภาพในงานได้น้อย มีความเครียดในงานสูง และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในงานในระดับต่ำ

อีกทั้งมีงานวิจัยของ Sam (2020) ได้ศึกษาถึงความไม่สอดคล้องระหว่างวุฒิการศึกษากับตำแหน่งงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา รวม19 แห่ง ใน 8 สาขาวิชา ได้แก่ เศรษฐศาสตร์และการจัดการ (Economics and Management) วิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรม (Engineering and Architecture) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Computer Technologies) สังคมวิทยาและมนุษยศาสตร์ (Sociology and Humanities) ภาษาอังกฤษ (Social Sciences in English Language) การท่องเที่ยวและโรงแรม (Tourism and Hospitality) กฎหมาย กิจการสาธารณะ และวิทยาศาสตร์ (Law and Public Affairs and Sciences) ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วระหว่าง 30 - 34 เดือน โดยผู้เขียนได้ศึกษาความไม่สอดคล้อง 3 ประเภท ได้แก่ ความไม่สอดคล้องแนวดิ่ง ความไม่สอดคล้องแนวราบ และความไม่สอดคล้องกันทั้งสองประเภท (Double mismatch) ผลการวิจัยพบดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละผู้สำเร็จการศึกษาที่ทำงานสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสายงาน

ประเภท	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สอดคล้องหรือตรงสายงาน (Match)	1,553	49.79
ไม่สอดคล้องแนวดิ่ง (Overeducation or Vertical Mismatch)	1,105	35.43
ไม่สอดคล้องแนวราบ (Horizontal Mismatch)	1,037	33.25
ไม่สอดคล้องทั้งแนวดิ่งและแนวราบ (Double Mismatch)	576	18.47

หมายเหตุ. ดัดแปลงจาก "Impacts of educational mismatches on job satisfaction: The case of university graduates in Cambodia International" โดย V. Sam, 2020, Journal of Manpower, 41(1) (https://doi.org/10.1108/IJM-07-2018-0229). Copyright © 2019, Emerald Publishing Limited.

อีกทั้งผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ที่ทำงานสอดคล้องหรือตรงสายงานกับวุฒิการศึกษามีความพึงพอใจในงานสูงกว่าผู้ทำงานไม่สอดคล้องกับวุฒิการศึกษาอีก 3 ประเภท

ขณะเดียวกัน Quang and Tran-Nam (2019) ได้วิเคราะห์ความไม่สอดคล้องแนวดิ่ง ในประเทศเวียดนามของผู้ทำงานเต็มเวลาที่มีอายุระหว่าง 15 - 64 ปี จำนวน 29,635 คน (ยกเว้นสาย

งานทหาร) ผลการศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ทำงานตรงกับคุณวุฒิ มีคะแนนเท่ากับ 0.761 ขณะที่กลุ่มวัยหนุ่มสาวพบความไม่สอดคล้องแนวดิ่งแบบวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับงาน (Overeducation) ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะยังไม่มีประสบการณ์การทำงาน หรือขาดโอกาสแสดงความสามารถของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ในตลาดงาน รวมถึงการขาดข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการหางานทำที่เหมาะสมกับระดับวุฒิการศึกษาของตนเอง มีคะแนนเท่ากับ 0.180 ส่วนความไม่สอดคล้องแนวดิ่งแบบวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับงาน (Undereducation) มักพบในกลุ่มคนทำงานวัยใกล้เกษียณอายุ มีคะแนนเท่ากับ 0.059 (เมื่อรวม 3 คะแนนเต็ม 1.00)

ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยยังมีการศึกษาเรื่องดังกล่าวไม่แพร่หลายนัก ทั้งนี้มีงานวิจัยของอิสระ ทองสามสี และกันยปริณ ทองสามสี (2562; 2559) ที่สะท้อนข้อมูลความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงานในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการมาอย่างต่อเนื่อง โดยการบรรจุและแต่งตั้งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการระหว่าง พ.ศ. 2560 - 2562 จำนวน 800 ราย พบว่าผู้สอบแข่งขันได้มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ตรงสายงานมากที่สุด ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์/วิศวกรรมศาสตร์/สาธารณสุขศาสตร์ ขณะที่ผลการศึกษาถึงการบรรจุและแต่งตั้งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการใน พ.ศ. 2557 จำนวน 150 ราย พบว่าคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือสาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์/นิติศาสตร์ ร้อยละ 30.7 ถัดมาคือสาขาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 24.0 สาขาบริหารธุรกิจ/การจัดการ/เศรษฐศาสตร์ ร้อยละ 21.3 สาขาพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคม และที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 8.0 สาขาสังคมศาสตร์ยกเว้นพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคม และที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 6.7 สาขามนุษยศาสตร์ ร้อยละ 4.0 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ร้อยละ 3.3 และสาขาสาธารณสุขศาสตร์ ร้อยละ 2.0 ตามลำดับ โดยผู้สอบแข่งขันได้มีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีไม่ตรงสายงานมากที่สุด ร้อยละ 82.7 ถัดมาคือสูงกว่าตำแหน่งงานและไม่ตรงสายงาน ร้อยละ 6.7 สอดคล้องต่อตำแหน่งงาน ร้อยละ 6.7 และสูงกว่าตำแหน่งงาน ร้อยละ 4.0

จำนวนนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

จำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในปีการศึกษา 2561 ประเทศไทยมีจำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมด 1,792,665 คน ปีการศึกษา 2562 มีจำนวน 1,559,136 คน ทั้งนี้ หากจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาพบว่าส่วนใหญ่สนใจศึกษาในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รองลงมาคือสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ตามลำดับ ขณะเดียวกันผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2561 - 2562 สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละนักศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมดปีการศึกษา 2561 - 2562 (ระดับ ปวช. ปวส. อนุปริญญา และปริญญาตรี) จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

กลุ่มสาขาวิชา	ปีการศึกษา 2561		ปีการศึกษา 2562	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	1,237,618	69.04	1,073,141	68.83
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	426,343	23.78	374,632	24.03
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	128,704	7.18	111,363	7.14
รวมทั้งหมด	1,792,665	100.00	1,559,136	100.00

หมายเหตุ. ผู้เขียนคำนวณเองโดยใช้ข้อมูลจาก ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2564ก); สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2562)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2561 - 2562 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

กลุ่มสาขาวิชา	ปีการศึกษา 2561[1)]		ปีการศึกษา 2562[2)]	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	216,263	66.37	205,383	65.80
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	83,104	25.51	81,874	26.23
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	26,457	8.12	24,884	7.97
รวมทั้งหมด	325,824	100.00	312,141	100.00

หมายเหตุ. ผู้เขียนคำนวณเองโดยใช้ข้อมูลจากศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2564ข)
1) ข้อมูลปีการศึกษา 2561 ณ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2563 ยังไม่รวมสถานศึกษานอกสังกัดที่ไม่ส่งข้อมูลให้สกอ. 5 สถาบัน ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียนนายเรือ, โรงเรียนนายเรืออากาศ, วิทยาลัยการชลประทาน
2) ข้อมูลปีการศึกษา 2562 ณ วันที่ 7 พฤษภาคม 2564 ยังไม่รวมสถานศึกษานอกสังกัดที่ไม่ส่งข้อมูลให้สกอ. 6 สถาบัน ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียนนายเรือ, โรงเรียนนายเรืออากาศ, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก และสถาบันพระบรมราชชนก

จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคม

ปีการศึกษา 2561 - 2562 ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมรวม 6,589 คน จำแนกเป็นปีการศึกษา 2561 จำนวน 3,644 คน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,945 คน โดยการผลิตบัณฑิตในสาขาดังกล่าวมีทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา สถาบัน และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคม ปีการศึกษา 2561 - 2562

ลำดับ	ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และสถาบัน	ผู้สำเร็จการศึกษา (คน)	
		2561[1)]	2562[2)]
	มหาวิทยาลัยรัฐ	727	727
1	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้	24	15
2	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร	46	40
3	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภูมิสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	19	25
4	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ	54	37
5	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยบูรพา	16	35
6	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	88	82
7	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	52	49
8	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	48	41
9	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนครพนม	-	16
10	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	48	91
11	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบ้านและชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	25	48
12	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น	36	28
13	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร	96	68
14	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยพะเยา	123	135
15	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	52	17
	มหาวิทยาลัยราชภัฏ	2,896	2,211
16	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	66	69
17	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	14	27
18	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	32	8
19	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	116	119
20	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	127	135
21	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	184	25
22	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	80	76
23	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	39	67
24	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	150	123
25	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	21	20
26	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	10	23
27	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	76	134
28	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	103	120
29	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	-	9
30	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	37	8
31	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	173	60
32	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	44	51
33	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	74	35

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และสถาบัน	ผู้สำเร็จการศึกษา (คน)	
		2561[1)]	2562[2)]
34	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	37	26
35	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	12	43
36	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	68	36
37	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	165	97
38	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	230	233
39	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	35	21
40	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	53	13
41	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	57	47
42	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	62	48
43	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	50	32
44	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	108	107
45	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	49	39
46	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	87	87
47	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	105	87
48	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	14	9
49	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	39	33
50	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	42	27
51	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	1	1
52	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	167	9
53	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	55	57
54	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	32	12
55	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	82	38
	มหาวิทยาลัยเอกชน	21	7
56	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	18	7
57	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกริก	3	-
	รวมทั้งหมด	3,644	2,945

หมายเหตุ. ข้อมูลจาก ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2564ข)

1) ข้อมูลปีการศึกษา 2561 ณ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2563 ยังไม่รวมสถานศึกษานอกสังกัดที่ไม่ส่งข้อมูลให้สกอ. 5 สถาบัน ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียนนายเรือ, โรงเรียนนายเรืออากาศ, วิทยาลัยการชลประทาน

2) ข้อมูลปีการศึกษา 2562 ณ วันที่ 24 พฤษภาคม 2564 ยังไม่รวมสถานศึกษานอกสังกัดที่ไม่ส่งข้อมูลให้สกอ. 6 สถาบัน ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียนนายเรือ, โรงเรียนนายเรืออากาศ, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก และสถาบันพระบรมราชชนก

ปัจจุบัน (ปี 2564) สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยได้เปิดสอนหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคม 54 สถาบัน รวม 62 หลักสูตร มหาวิทยาลัยรัฐ 13 สถาบัน 16 หลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 สถาบัน 43 หลักสูตร มหาวิทยาลัยเอกชน 2 สถาบัน 2 หลักสูตร และสถาบันเฉพาะทาง 1 สถาบัน 1 หลักสูตร รายละเอียดดังตาราง โดยหลักสูตรเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ประเภทสถาบัน ชื่อสถาบันอุดมศึกษา และชื่อปริญญาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคม

ลำดับ	ประเภท/ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	ชื่อปริญญา
มหาวิทยาลัยรัฐ		
1	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
2	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ศิลปศาสตรบัณฑิต (บ้านและชุมชน)
3	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การบริหารและการพัฒนาสังคม)
4	มหาวิทยาลัยนครพนม	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
		ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม)
5	มหาวิทยาลัยนเรศวร	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
6	มหาวิทยาลัยบูรพา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
7	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
8	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการชุมชน)
9	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชนเมือง)
		ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการภูมิสังคม)
10	มหาวิทยาลัยศิลปากร	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการชุมชน)
11	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ชุมชนศึกษา)
		ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
12	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
13	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
มหาวิทยาลัยราชภัฏ		
14	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
15	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
16	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
17	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การบริหารและการพัฒนาสังคม)
18	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
19	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
20	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
21	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
22	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการชุมชน)
23	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
24	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
25	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
26	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ประเภท/ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	ชื่อปริญญา
27	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา)
28	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
29	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
30	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
31	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
32	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
33	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
34	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
35	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
36	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
37	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
38	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
39	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
40	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
41	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
42	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
43	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
44	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
45	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดกาสังคมและวัฒนธรรม)
46	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
47	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
48	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน) ศิลปศาสตรบัณฑิต (สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) ศิลปศาสตรบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น)
49	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน) ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
50	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน) ศิลปศาสตรบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)
51	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน)
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน		
52	มหาวิทยาลัยเกริก	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการพัฒนาสังคม)
53	มหาวิทยาลัยรังสิต	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง		
54	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา)

หมายเหตุ. ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2564)

1) นับเฉพาะหลักสูตรที่อยู่ในช่วงการรับรองจากสำนักงาน ก.พ.ปี 2564 ข้อมูล ณ วันที่ 24 พฤษภาคม 2564

2) การพิจารณาหลักสูตรยึดจากหลักสูตรด้านสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม/ชุมชน และพิจารณาจากหน้าที่ความรับผิดชอบ (Job Description) สายงานวิชาการพัฒนาชุมชน (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552; กรมการพัฒนาชุมชน, 2562ก)

บทบาทหน้าที่ของนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2552) และกรมการพัฒนาชุมชน (2562ก) กำหนดให้ตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการประเภทวิชาการ สายงานวิชาการพัฒนาชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ (Job description) 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการปฏิบัติการ

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยด้านพัฒนาชุมชน เพื่อจัดทำแผนงาน สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนประเภทต่างๆ รวมถึงแสวงหาและพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน กลุม องค์กรและเครือขายองค์กรประชาชน

1.2 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยด้านพัฒนาชุมชน เพื่อกำหนดมาตรการและกลไกในการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างความเขมแข็งของชุมชน การสงเสริมกระบวนการเรียนรูและการมีสวนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนการพัฒนาและสงเสริมความเขมแข็ง สมดุลและมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานราก รวมทั้งในการพัฒนารูปแบบ วิธีการพัฒนาชุมชนใหมีความเหมาะสมกับพื้นที่

1.3 ศึกษา วิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในงานพัฒนาชุมชน เพื่อหาแนวทางป้องกันและแกไขปัญหาที่เหมาะสมสอดคลองกับสภาพแวดลอมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.4 ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาชุมชน และระบบสารสนเทศชุมชน เพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน ตลอดจนกำหนดแนวทางหรือวางแผนการพัฒนาในทุกระดับ

1.5 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาและสงเสริมศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลในการพัฒนาชุมชน และความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนระดับฐานราก นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

1.6 กำหนดมาตรฐานและเกณฑชี้วัดด้านพัฒนาชุมชน เพื่อใหมีเกณฑชี้วัดด้านพัฒนาชุมชนที่ถูกตองเหมาะสม ได้มาตรฐาน

1.7 สงเสริมและดำเนินการด้านการจัดการความรูและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการจัดการความรูของชุมชน

1.8 สงเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรูและการมีสวนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใหประชาชนในชุมชนสามารถจัดทำแผนชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์ ตัดสินใจและดำเนินการร่วมกัน เพื่อแกไขปญหาความตองการของตนเองและชุมชนได้ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

2. ด้านการวางแผน

วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ ร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานของหน่วยงานหรือโครงการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

3. ด้านการประสานงาน

3.1 ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกทีมงานหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

3.2 ชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลข้อเท็จจริงแก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวของเพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

4. ด้านการบริการ

4.1 ให้คำปรึกษาแนะนำด้านพัฒนาชุมชนแก่หน่วยงานที่เกี่ยวของหรือบุคคลที่สนใจ เพื่อให้มีความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

4.2 เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เพื่อให้บริการแก่หน่วยงานภาคีการพัฒนา ประชาชน ผู้นำชุมชน กลุ่ม องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กร ชุมชน และชุมชน

ผลการวิเคราะห์ความไม่สอดคล้องทางการศึกษาในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

บรรจุและแต่งตั้งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการระหว่างปี 2562 - 2564

กรมการพัฒนาชุมชน (2562ก) ได้ประกาศรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ (พัฒนากร) ระหว่างวันที่ 20 มิถุนายน-10 กรกฎาคม 2562 โดยกำหนดคุณวุฒิของผู้มีสิทธิสมัครดังนี้ “ได้รับปริญญาตรีหรือคุณวุฒิอย่างอื่นที่เทียบได้ในระดับเดียวกันทุกสาขาวิชา” และผู้สมัครต้องเป็นผู้สอบผ่านการวัดความรู้ความสามารถทั่วไป (ภาค ก) ระดับปริญญาตรีขึ้นไปของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ต่อมาวันที่ 30 กันยายน 2562 กรมการพัฒนาชุมชน (2562ข) ได้ประกาศขึ้นบัญชีผู้สอบแข่งขันได้เพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ (พัฒนากร) จำนวน 1,414 คน บัญชีรายชื่อนี้มีอายุ 2 ปี หมดอายุในวันที่ 30 กันยายน 2564 ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งจะได้รับเงินเดือน 15,000 - 16,500 บาท

การเรียกบรรจุและแต่งตั้งบุคคลผู้สอบแข่งขันได้นั้น กรมการพัฒนาชุมชนทยอยเรียกบรรจุตามอัตราว่างจากบัญชีผู้สอบแข่งขันได้ข้างต้นระหว่างปี 2562 - 2564 โดยมีการเรียกบรรจุครั้งแรก (รุ่นที่ 111) จำนวน 100 อัตรา (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562ค) เมื่อกรมการพัฒนาชุมชนเรียกบรรจุแล้ว สถาบันการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยจัดอบรมของกรมการพัฒนาชุมชนทำหน้าที่จัดอบรมหลักสูตร “พัฒนากรก่อนประจำการ” ให้แก่นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการที่อยู่ระหว่างทดลอง

ปฏิบัติหน้าที่ราชการทุกคน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อบรมมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีอุดมการณ์ ยึดปรัชญา หลักการและกระบวนการพัฒนาชุมชนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีและมีพฤติกรรมเหมาะสมในการทำงานกับชุมชน เป็นระยะเวลา 40 วัน โดยแบ่งเป็นภาควิชาการและภาคสรุปจำนวน 23 วัน และการฝึกอบรมภาคสนามจำนวน 17 วัน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562ง) ดังเช่นการจัดอบรมแก่นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการรุ่นแรกที่สอบแข่งขันได้ในครั้งนี้ มีขึ้นระหว่างวันที่ 14 พฤศจิกายน – 23 ธันวาคม 2562 โดยเรียนรู้ภาคทฤษฎีและวิชาการ ตามที่ ก.พ.กำหนด ที่วิทยาลัยการพัฒนาชุมชน อ.บางละมุง จ.ชลบุรี และการฝึกภาคสนามในบทบาทพัฒนากรเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติในพื้นที่จริง การทำงานจริง และที่สำคัญได้กินได้นอน ได้อยู่กับครัวเรือนรับรอง ได้ปรับตัวและสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน ณ จังหวัดอุบลราชธานี

จากบัญชีผู้สอบแข่งขันได้เพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ (พัฒนากร) จำนวน 1,414 คน กรมการพัฒนาชุมชนเรียกบรรจุและแต่งตั้งระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2562 - มีนาคม 2564 รวม 8 ครั้ง มีผู้ได้รับการบรรจุ 602 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 33.1 ปี ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์/วิศวกรรมศาสตร์/สาธารณสุขศาสตร์ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบแข่งขันได้ในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	266	44.19
หญิง	336	55.81
ช่วงอายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	193	32.06
30 – 34 ปี	179	29.73
35 ปีขึ้นไป	230	38.21
อายุเฉลี่ย 33.1 ปี อายุน้อยที่สุด 23 ปี อายุมากที่สุด 55 ปี		
คุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีของผู้สอบแข่งขันได้		
วิทยาศาสตร์/วิศวกรรมศาสตร์/สาธารณสุขศาสตร์	245	40.70
รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์/นิติศาสตร์	191	31.73
บริหารธุรกิจ/การจัดการ/เศรษฐศาสตร์/นิเทศศาสตร์	86	14.29
สังคมศาสตร์ (ยกเว้น สาขาการพัฒนาชุมชน/การพัฒนาสังคม)	27	4.49
การพัฒนาชุมชน/การพัฒนาสังคม	25	4.15
มนุษยศาสตร์/ภาษาศาสตร์	23	3.82
ศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์	5	0.83

หมายเหตุ. N = 602

ผลการประเมินความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและอาชีพในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ พบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 4 กลุ่ม เป็นกลุ่มไม่สอดคล้องแนวราบ อันเป็นกลุ่มผู้สอบแข่งขันได้มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ตรงสายงานมากที่สุดร้อยละ 84.2 รองลงมาเป็นกลุ่มที่ไม่สอดคล้องทั้งแนวดิ่งและแนวราบ (Double mismatch) ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ตรงสายงาน และสูงกว่าตำแหน่งงานร้อยละ 11.6 ขณะที่มีผู้ที่สอบบรรจุได้โดยมีคุณวุฒิการศึกษาตรงสายงาน (Match) เพียงร้อยละ 3.7 ดังตารางที่ 7 ข้อค้นพบนี้สามารถจัดประเภทผู้สอบบรรจุได้ที่แตกต่างจากผลการศึกษาของ Sam (2020) คือ ผู้สอบบรรจุได้มีวุฒิปริญญาตรีที่สอดคล้องกับตำแหน่งงาน หากแต่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทที่ไม่สอดคล้องกับตำแหน่งงานจึงจัดเป็นประเภทสอดคล้องในแนวราบแต่ไม่สอดคล้องแนวดิ่ง (Horizontal match but vertical mismatch) ซึ่งพบเพียง 3 ราย

ตารางที่ 7 ผลการประเมินระดับความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงาน

ประเภท	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สอดคล้องหรือตรงสายงาน (Match)	22	3.65
สอดคล้องแนวราบแต่ไม่สอดคล้องแนวดิ่ง (Horizontal Match but Vertical Mismatch)	3	0.50
ไม่สอดคล้องแนวราบ (Horizontal Mismatch)	507	84.22
ไม่สอดคล้องทั้งแนวดิ่งและแนวราบ (Double Mismatch)	70	11.63

หมายเหตุ. N = 602

บทสรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Suggestion)

หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมในสถาบันอุดมศึกษาของไทยที่สำนักงาน ก.พ. ให้การรับรองคุณวุฒินั้น พบทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเอกชน และสถาบันเฉพาะทางรวม 62 หลักสูตร โดยหลักสูตรเหล่านี้ได้ผลิตบัณฑิตสู่ตลาดแรงงานอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยบัณฑิตส่วนหนึ่งของหลักสูตรเหล่านี้ตั้งเป้าหมายอาชีพรับราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาขาที่เรียนคือ กรมการพัฒนาชุมชน ในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากปรากฏการณ์จริงกลับพบว่า กรมการพัฒนาชุมชนรับสมัครสอบด้วยคุณวุฒิระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 พบว่าคุณวุฒิที่ได้รับการบรรจุมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์/นิติศาสตร์ ร้อยละ 30.7 2) สาขาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 24.0 และ3) สาขาบริหารธุรกิจ/การจัดการ/เศรษฐศาสตร์ ร้อยละ 21.3 ส่วนการบรรจุและแต่งตั้งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการระหว่าง พ.ศ. 2560-2562 พบว่าผู้สอบแข่งขันได้มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ตรงสายงานมากที่สุด ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์/วิศวกรรมศาสตร์/

สาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการบรรจุและแต่งตั้งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการระหว่าง พ.ศ.2562-2564 ที่พบว่าผู้มีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์/วิศวกรรมศาสตร์/สาธารณสุขศาสตร์ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งมากที่สุดถึงร้อยละ 40.70 ขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเพียงร้อยละ 4.15 ข้อค้นพบนี้แสดงถึงการบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรภาครัฐที่ไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอน

ข้อมูลที่นำเสนอนี้เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมใช้ทบทวนทิศทางการผลิตบัณฑิตเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรออกแบบโครงสร้างหลักสูตรหรือรายวิชาเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันเข้ารับราชการในตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งจัดให้มีการสำรวจความต้องการในการประกอบอาชีพตั้งแต่การปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ เพื่อนำข้อมูลประกอบการแนะนำการเลือกเรียนรายวิชา การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนสู่การเป็นนักวิชาการพัฒนาชุมชนโดยตรง ขณะเดียวกันนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมควรศึกษาแนวทางการสอบบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับพัฒนาสมรรถนะตนเองให้มีความพร้อมตามหลักเกณฑ์ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด

อย่างไรก็ตาม การที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาเข้าทำงานในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการนั้น ย่อมมีการศึกษา วิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว หากแต่ยังไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์เผยแพร่สู่สาธารณชน ดังนั้น อาจารย์ นักวิจัย และผู้สนใจทั่วไปสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบว่าตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการควรบรรจุแต่งตั้งจากผู้สำเร็จการศึกษาทุกสาขาเหมือนเช่นปัจจุบัน หรือเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน/พัฒนาสังคมเท่านั้น โดยควรศึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารกรมการพัฒนาชุมชน พัฒนาการจังหวัดและพัฒนาการอำเภอที่ได้กำกับดูแลการปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากหลากหลายสาขา และนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในพื้นที่

เอกสารอางอิง (References)

กรมการพัฒนาชุมชน. (2562ก). *ประกาศกรมการพัฒนาชุมชนเรื่อง รับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ (พัฒนากร) ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2562.*

กรมการพัฒนาชุมชน. (2562ข). *ประกาศกรมการพัฒนาชุมชนเรื่อง การขึ้นบัญชีและการยกเลิกบัญชีผู้สอบแข่งขันได้ในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ (พัฒนากร) ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2562.*

กรมการพัฒนาชุมชน. (2562ค). *คำสั่งกรมการพัฒนาชุมชน ที่ 1070/2562 เรื่องบรรจุและแต่งตั้งผู้สอบแข่งขันได้ ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562.*

กรมการพัฒนาชุมชน. (2562ง). *หนังสือที่ มท 0406.6/5777 โครงการพัฒนาข้าราชการที่อยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หลักสูตรพัฒนากรก่อนประจำการรุ่นที่ 111.*

เจสสิกา เวชบรรยงรัตน์ และศศิวิมล วรุณศิริ ปวีณวัฒน์. (2560). สถานการณ์ความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงานไทย. *ฐานเศรษฐกิจ*, 37(3,318). สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.thansettakij.com/columnist/236049

พิริยะ ผลพิรุฬห์ เดือนฉาย กองเงิน และกชชญาณ์ เถาลัดดา. (2559). ความไม่สอดคล้องทางการศึกษาและผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทย. *พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์, 10*(2), 118-150.

ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2564ก). *ดาวน์โหลดสถิติอุดมศึกษา: นักศึกษารวม.* สืบค้น 31 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.info.mua.go.th/info/table_stat_02.php?id_member=

ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2564ข). *ดาวน์โหลดสถิติอุดมศึกษา: ผู้สำเร็จการศึกษา.* สืบค้น 31 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.info.mua.go.th/info/table_stat_03.php?id_member=

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). *วิชาการพัฒนาชุมชน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1.* สืบค้น 31 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.ocsc.go.th/job/วิชาการพัฒนาชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2564). *การรับรองคุณวุฒิในประเทศ.* สืบค้น 24 พฤษภาคม 2564, จาก http://e-accreditation.ocsc.go.th/acc/index.html

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *ข้อมูลสถิติอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2561.* กรุงเทพฯ: บริษัท ซีโน พับลิชชิ่ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2553 - 2562.* สืบค้น 19 เมษายน 2564, จาก http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *สรุปผลการสำรวจภาวการณ์ทำงานของประชากร (เดือนธันวาคม พ.ศ.2563).* สืบค้น 1 เมษายน 2564, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร/2563/Report_12_63.pdf

สำรวจพบคนอายุน้อยทำงานไม่ตรงสายกว่าร้อยละ 60. (2561, 4 พฤษภาคม). *มติชนออนไลน์*. สืบค้น 12 เมษายน 2562, จาก https://www.matichon.co.th/economy/news_941499

อิสระ ทองสามสี และกันยปริณ ทองสามสี. (2559, 26-29 พฤษภาคม). ความไม่สอดคล้องของการศึกษาต่อตลาดแรงงาน ในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนระดับปฏิบัติการ (พัฒนากร). ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 26 ปี 2559 บูรณาการงานวิจัยเพื่อสังคม* (น. 601-606). โรงแรมบุรีศรีภูบูติก, หาดใหญ่, สงขลา.

อิสระ ทองสามสี และกันยปริณ ทองสามสี. (2562, 12-13 กรกฎาคม). ความไม่สอดคล้องกันของระดับการศึกษาและอาชีพในตลาดแรงงาน: กรณีศึกษาผู้สอบแข่งขันได้ในตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ พ.ศ.2560-2562. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10* (น. 895-905). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Caroleo, F. E., & Pastore, F. (2018). Overeducation at a glance. Determinants and wage effects of the educational mismatch based on Almalaurea data. *Social Indicators Research*, *137*(3), 999-1032.

de Rugy, V., & Salmon, J. (2019). *Higher education and the school-work mismatch in an evolving labor market* [Mercatus Research Paper]. http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3515345

Dolton, P.J., & Vignoles, A. (2000). The incidence and effects of overeducation in the UK graduate labour market. *Economics of Education Review*, *19*(2), 179-198.

Dunlavy, A. C., Garcy, A. M., & Rostila, M. (2016). Educational mismatch and health status among foreign-born workers in Sweden. *Social Science & Medicine*, *154*, 36-44.

Kohnová, L., Papula, J., Papulová, Z., Stachová, K., & Stacho, Z. (2020). Job mismatch: The phenomenon of overskilled employees as a result of poor managerial competences. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, *8*(1), 83-102. http://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.1(6)

Korpi, T., & Tåhlin, M. (2009). Educational mismatch, wages, and wage growth: Overeducation in Sweden, 1974–2000. *Labour Economics*, *16*(2), 183-193.

Montt, G. (2017). Field-of-study mismatch and overqualification: Labour market correlates and their wage penalty. *IZA J. Labor Economics*, *6*(2), 1-20. https://doi.org/10.1186/s40172-016-0052-x

Mauteau, S., Mavromaras, K., Sloane, P., & Wei, Z. (2015). *Horizontal and vertical educational mismatch and wages*. Flinders University.

Pala, A. H., Bichanga, W., & Atambo, W. (2015). Effects of educational mismatch on employee performance: A case study of Co-operative Bank of Kenya Ltd. *Global Business and Economics Research Journal*, *4*(5), 1-15.

Quang, H. L., & Tran-Nam, B. (2019). Qualification mismatch in the labor market and the impact on earnings: Evidence from Vietnam. *Journal of Economics and Development*, *21*(2), 223-233. https://doi.org/10.1108/JED-09-2019-0032

Rasovec, T., & Vavrinova, T. (2014). Mismatch in the Czech Republic: Comparison of different approaches applied on PiAAC data. *Statstika, 94*(3), 58-79.

Sam, V. (2020). Impacts of educational mismatches on job satisfaction: The case of university graduates in Cambodia International. *Journal of Manpower*, *41*(1), 84-99. https://doi.org/10.1108/IJM-07-2018-0229

Sellami, S., Verhaes, D., & Van Trier, W. (2018). How to measure field-of-study mismatch? A comparative analysis of the different methods. *Labour*, *32*(4), 141-173.

Ziberi, B. (2020). Skills mismatch in the labor market a precondition of brain-drain phenomenon in developing countries with special emphasis in Kosovo. *Bilimler Dergisi Near Eastern Journal of Social Sciences*, 6, 24-30.